

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie**

Warszawa, dnia 25 lipca 2011 r.

**Pan
Adam Ludwikowski
Mazowiecki Wojewódzki
Inspektor Ochrony Środowiska**

LWA-4101-09-02/11
P/11/129

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli¹ zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie przeprowadziła w Mazowieckim Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska (zwanym dalej „WIOŚ” lub „Inspektoratem”) kontrolę realizacji, w latach 2009-2011 (I półrocze), „Krajowego planu gospodarki odpadami 2010” w zakresie likwidacji mogilników.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole podpisanym w dniu 30 czerwca 2011 r. Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Inspektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

NIK ocenia pozytywnie wykonywanie przez WIOŚ zadań „Krajowego planu gospodarki odpadami 2010” w zakresie likwidacji mogilników mimo stwierdzonych nieprawidłowości, polegających na: rozpoczęciu prac związanych z likwidacją mogilnika Osiny przed usunięciem znajdującego się na jego terenie „dzikiego wysypiska odpadów”, braku monitorowania zagrożeń istniejących mogilników, pomimo stwierdzonej emisji zanieczyszczeń do środowiska przez sześć z nich² oraz braku badania emisji skażeń w kolejnych dwóch obiektach.

¹ Dz. U. z 2007r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² tj. jednego mogilnika kontrolowanego w 2009 roku oraz pięciu kontrolowanych w latach wcześniejszych.

1. Według stanu na początek 2009 r. na terenie województwa mazowieckiego znajdowało się 9 mogilników³, z których 8 zlikwidowano w 2010 r.⁴ Z mogilników zlikwidowanych w 2010 r. usunięto łącznie 3.401,21 Mg odpadów niebezpiecznych, w tym: 370,01 Mg przeterminowanych środków ochrony roślin (dalej „pśor”) wraz z opakowaniami; 213,19 Mg skażonego gruzu⁵ oraz 2.818,01 Mg skażonej ziemi⁶.

Przed okresem objętym kontrolą (w latach 2006-2008) w województwie mazowieckim zlikwidowano 2 mogilniki⁷, z których usunięto 739,16 Mg odpadów niebezpiecznych, w tym: 117,21 Mg pśor, 192,94 Mg skażonego gruzu oraz 429,01 Mg skażonej ziemi.

Według dostępnej dokumentacji inwentaryzacyjnej⁸ w niezlikwidowanym mogilniku w miejscowości Zajezerze/Nagórnik zdeponowanych jest ok. 60 Mg pśor wraz z opakowaniami, a także chemikalia z Elektrowni „KOZIENICE” oraz z Zakładów Kondensatorów Ceramicznych.

2. W toku kontroli stwierdzono, że w uregulowaniach wewnętrznych WIOŚ nie zostały wyszczególnione zadania związane z procesem likwidacji mogilników oraz monitoringiem tych obiektów. Na rok 2009 i 2010 WIOŚ nie zaplanował żadnej kontroli istniejących mogilników ani miejsc po ich likwidacji. Dopiero w planie kontroli na 2011 r. przewidziano przeprowadzenie kontroli istniejącego mogilnika Zajezerze/Nagórnik, a także miejsc po 6 zlikwidowanych mogilnikach⁹. Umieszczenie kontroli mogilników w planie na 2011 r. wynikało - jak wyjaśnił Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska - z celów ogólnokrajowych, przedstawionych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w „Wytycznych do planowania działalności organów IOŚ w 2011 r.”

3. W badanym okresie WIOŚ nie prowadził monitoringu mogilników pozostających do likwidacji. Jak ustalono w 2009 r. wykonano jedną (pozaplanową) kontrolę istniejącego mogilnika Garlino-Krzywonoś. Badania próbki wody podziemnej pobranej z piezometru wykazały przekroczenia dopuszczalnych¹⁰ stężeń niklu¹¹ oraz ołowiu¹². WIOŚ poinformował Starostę Powiatu Mławskiego o stwierdzonych przekroczeniach oraz o niewykonywaniu przez Gminę Szydłowo obowiązku prowadzenia badania jakości wód w piezometrach raz na pół roku. Pozostałych 7 mogilników, nie kontrolowano w okresie 2009- I półrocze 2011¹³, ani też nie wykonywano badań skażeń emitowanych do środowiska przez te obiekty, mimo że w kontrolach przeprowadzonych przed 2009 r. stwierdzono m.in.:

³ Obiekty: Michałów, Dobieszyn, Orońsko, Osiny, Zajezerze/Nagórnik, Kamion I, Kamion II, Garlino-Krzywonoś oraz Podrogów.

⁴ Pozostał do likwidacji mogilnik Zajezerze/Nagórnik.

⁵ Skażony gruz pochodził z 5 obiektów, tj.: Michałów, Dobieszyn, Orońsko, Osiny i Kamion I (w pozostałych 3 mogilnikach tj.: Kamion II, Garlino-Krzywonoś i Podrogów, nie wydobywano gruzu).

⁶ Skażona ziemia pochodziła z 5 obiektów tj. Michałów, Dobieszyn, Orońsko, Osiny i Podrogów (w pozostałych 3 mogilnikach tj.: Kamion I, Kamion II i Garlino-Krzywonoś nie wydobywano ziemi).

⁷ tj. obiekty w Dużym Lesie i Grójcu.

⁸ tj. wykonanego w listopadzie 2008r. przez Przedsiębiorstwo Geologiczne Sp.z o.o. z Kielc opracowania pn. „Inwentaryzacja stanu mogilników znajdujących się na terenie województwa mazowieckiego wraz z opracowaniem zakresu i oszacowaniem kosztów ich likwidacji i rekultywacji terenu”.

⁹ tj. obiektach: Garlino-Krzywonoś, Duży Las, Osiny, Orońsko, Grójec i Dobieszyn.

¹⁰ Określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417).

¹¹ O 0,1171 mg/l (wartość dopuszczalna 0,02 mg/l; stwierdzona – 0,1371 mg/l).

¹² O 0,0525 mg/l (wartość dopuszczalna 0,025 mg/l, stwierdzona – 0,0775 mg/l).

- w przypadku mogilnika Dobieszyn (położonego w obrębie obszaru najwyższej ochrony, na obszarze Głównych Zbiorników Wód Podziemnych) w kontroli przeprowadzonej w 2007 r. stwierdzono m. in.: „*Do chwili obecnej nie przeprowadzono badań dot. rozpoznania stanu zagrożenia gruntowo-wodnego wokół obiektu*”;
- w przypadku mogilników Orońsko, Osiny i Zajezierze/Nagórnik (położonych w obrębie obszaru najwyższej ochrony, na obszarze Głównych Zbiorników Wód Podziemnych) w protokołach kontroli WIOŚ z 2007 r. stwierdzano, powołując się na pochodzącą z wcześniejszych lat dokumentację tych obiektów, że na ich terenie występują pestycydowe zanieczyszczenia gruntów i wód oraz że składowiska (Orońsko, Osiny) są nieszczelne i emitują do środowiska naturalnego zdeponowane w nich chemikalia;
- w przypadku mogilników Kamion I i Kamion II wyniki badań próbki wody pobranej podczas kontroli przeprowadzonej przez Inspektorat w 2003 r. ze studni głębinowej w Kamionie (w pobliżu mogielników), wskazywały na obecność pestycydów.

W toku przeprowadzonych podczas kontroli NIK oględzin niezlikwidowanego mogilnika Zajezierze/Nagórnik¹⁴ stwierdzono, że obiekt nie został zabezpieczony przed dostępem osób niepowołanych oraz, że na jego terenie występuje „*dzikie wysypisko odpadów*” i ślady jego podpalenia. Wobec powyższego WIOŚ skierował do Wójta Gminy Sieciechów wystąpienie, w którym zwrócił się o wszczęcie z urzędu postępowania administracyjnego, w trybie art. 34 *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 o odpadach*¹⁵, w celu likwidacji tego wysypiska, a także o zwiększenie liczby tablic ostrzegawczych zakazujących wstępu na teren mogilnika.

4. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia udział WIOŚ w procesach likwidacji mogilników: Dobieszyn, Orońsko, Osiny, Kamion I, Kamion II, Garlino- Krzywonoś, Podrogów przeprowadzonych w latach 2009-2011 (I półrocze). Inspektorat uczestniczył we wszystkich 22 odbiorach prac likwidacyjnych zgłoszonych przez Marszałka Województwa Mazowieckiego.

NIK zwraca uwagę, że podczas likwidacji mogilnika Osiny stwierdzono na terenie obiektu „*dzikie wysypisko odpadów*”, WIOŚ nie podjął żadnych działań w celu jego usunięcia przed przekazaniem terenu wykonawcy i rozpoczęciem prac likwidacyjnych. Przy udziale przedstawiciela Inspektoratu dokonano protokolarnego przekazania „zanieczyszczonego” terenu wykonawcy. W wyniku komisyjnego, częściowego odbioru prac, który odbył się w dniu

18 października 2010 r. przedstawiciel WIOŚ będący członkiem komisji poinformował¹⁶ Burmistrza Zwolenia, iż na powierzchni mogilnika znajdują się odpady komunalne i przemysłowe, którymi w trakcie prac likwidacyjnych wykonawca wyrównał teren oraz nakazał Burmistrzowi zobowiązanie właścicieli terenu do usunięcia odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania zgodnie z art. 34 ust. 1 *ustawy o odpadach*. Odbioru końcowego terenu po likwidacji i rekultywacji mogilnika Osiny dokonano w dniu 26 listopada 2010 r. w obecności przedstawiciela WIOŚ. W protokole odbioru prac stwierdzono, że: „teren po zlikwidowanym

¹³ tj. obiekty: Dobieszyn, Orońsko, Osiny, Kamion I, Kamion II, Podrogów (w latach 2009-2010 - do czasu ich likwidacji), zaś obiekt Zajezierze/Nagórnik (w okresie 2009 - I półrocze 2011)

¹⁴ Gmina Sieciechów, powiat kozienicki.

¹⁵ Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.

¹⁶ Pismo z dnia 27.10.2010 r., znak: nr RA-IN em. 0526/15/10

mogilniku został przekazany właścicielom bez zastrzeżeń”, pomimo że likwidacja „dzikiego wysypiska odpadów” została rozpoczęta dopiero w trakcie kontroli NIK w dniu 2 czerwca 2011 r.

5. W okresie objętym kontrolą WIOŚ nie prowadził systematycznie badania prób wód podziemnych z miejsc po likwidacji mogilników. Stwierdzono, że na terenach po likwidacji 2 obiektów (Duży Las i Garlino- Krzywonoś) zostały przeprowadzone 3 kontrole, w trakcie których pobrano do badania próbki wody podziemnej z piezometrów. Badania próbek wody podziemnej pobranej podczas zrealizowanych w 2009 r. i w 2010 r. pozaplanowych kontroli miejsca po mogilniku Duży Las¹⁷ wykazały obecność pestycydów, których stężenia nie przekraczały jednak, określonych w *rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych*¹⁸, norm dla I (bardzo dobrej) klasy czystości. Badania próbek wody podziemnej pobranej podczas zrealizowanej w 2011 r. planowej kontroli miejsca po mogilniku Garlino-Krzywonoś¹⁹ wykazały przekroczenia dopuszczalnych²⁰, stężeń azotanów²¹ oraz ogólnego węgla organicznego²². W związku z ustaleniami z kontroli mogilnika Garlino – Krzywonoś wobec Wójta Gminy Szydłowo WIOŚ zastosował pouczenie dotyczące wykonywania raz na pół roku badań monitoringowych wód podziemnych pobranych z piezometrów zlokalizowanych wokół terenu mogilnika oraz powiadomił Starostę Mławskiego i Urząd Marszałkowski o ustaleniach kontroli i wynikach badań prób wody. Terenów po likwidacji pozostałych 8 mogilników²³ Inspektorat nie kontrolował od czasu zakończenia likwidacji do kontroli NIK.

Poza przeprowadzonymi z własnej inicjatywy ww. kontrolami WIOŚ w 2009 r. i w 2010 r. wykonał (odpłatnie) na zlecenie Urzędu Gminy i Miasta Grójec, badania skażenia pestycydami próbek wód pobranych z dwóch studni oraz piezometru istniejącego w rejonie zlikwidowanego mogilnika Grójec. Stwierdzono wówczas, że stężenia pestycydów nie przekraczały dopuszczalnych wartości granicznych²⁴ dla I klasy czystości wód podziemnych.

6. W maju 2011 r. pracownicy WIOŚ, na zlecenie NIK (w trybie art. 12 ust. 3 *ustawy o NIK*) przeprowadzili kontrole doraźne istniejącego mogilnika Zajezerze oraz zlikwidowanych mogilników: Kamion I, Dobieszyn, Orońsko, Osiny, Podrogów.

Według protokołów kontroli ww. obiektów stwierdzono, iż w ramach likwidacji mogilników prawidłowo usunięto przeterminowane środki ochrony roślin, usunięto skażoną infrastrukturę oraz skażony grunt, prawidłowo zrekultywowano teren, założono sieć monitoringu wód podziemnych. Podczas kontroli ze wszystkich obiektów pobrano do zbadania próbki wody.

¹⁷ Zlikwidowanym w 2006r.

¹⁸ Dz. U. Nr 143, poz. 896

¹⁹ Zlikwidowanym w 2010r.

²⁰ Przypis 9

²¹ W piezometrze O-2 o 42,6 mg NO₃/l (wartość dopuszczalna 50 mg NO₃/l; stwierdzona – 92,6 mg NO₃/l).

²² W piezometrze O-1 o 3,90 mg C/l (wartość dopuszczalna 5,0 mg C/l; stwierdzona - 8,9 mg C/l) i w piezometrze O-3 o 3,0 mg C/l (stwierdzono 8,0 mg C/l).

²³ tj. zlikwidowanego w 2008r. mogilnika Grójec oraz zlikwidowanych w 2010r. mogilników Dobieszyn, Orońsko, Osiny, Kamion I, Kamion II, Podrogów i Michałów (o którego istnieniu i likwidacji WIOŚ został poinformowany przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie w marcu 2011 r.).

²⁴ Przypis 17

Wyniki badań wskazały, iż stężenia pestycydów chloroorganicznych nie przekraczały granicy oznaczalności stosowanej metody badań.

Ponadto w czerwcu 2011 r. Inspektorat z własnej inicjatywy dokonał analizy jakości wód z miejsc po zlikwidowanych mogiłnikach Duży Las oraz Grójec, w wyniku której nie stwierdzono przekroczenia norm zanieczyszczeń.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Prowadzenie monitoringu zanieczyszczeń gruntów i wód na terenach po zlikwidowanych mogiłnikach.
2. Dalsze sprawowanie nadzoru nad mogiłnikiem Zajezerze/Nagórniki oraz udział w procesie jego likwidacji.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie, na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, oczekuje przedstawienia przez Pana Inspektora, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonaniu wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.